FILOLOGIYA TILLARINI O‘QITISHDA BOLALAR TA’LIMINING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI

Qurbonova Fariza Sheraliyevna

Navoiy innovatsiyalar universiteti

Surxondaryo kampusi filologiya tillarni o’qitish (o’zbek tili) 1- kurs talabasi .

Annotatsiya: Mazkur maqolada bolalar ta’limida filologiya tillarini o‘qitish jarayonida uchraydigan dolzarb muammolar ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda til o‘rganishning psixolingvistik asoslari, bolalarning yosh xususiyatlari, motivatsiya muammosi, o‘quv-metodik ta’minot sifati hamda o‘qituvchi kasbiy kompetensiyasining ta’lim samaradorligiga ta’siri yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va kommunikativ yondashuv asosida muammolarni bartaraf etish yo‘llari taklif etilgan. Maqola xulosalari bolalar uchun til ta’limi sifatini oshirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so’zlar: filologiya, bolalar ta’limi, til o‘qitish metodikasi, lingvodidaktika, motivatsiya, kompetensiya, kommunikativ yondashuv.

Аннотация: В статье рассматриваются актуальные проблемы обучения детей филологическим языкам. Анализируются психолингвистические основы усвоения языка, возрастные особенности учащихся, мотивационные факторы, качество учебно-методического обеспечения и профессиональная компетентность преподавателя. Предлагаются пути решения выявленных проблем на основе современных педагогических технологий и коммуникативного подхода.

Ключевые слова:филология, детское образование, методика обучения языкам, лингводидактика, мотивация, компетентность.

Annotation: This article examines current problems in teaching philological languages to children. The study analyzes psycholinguistic foundations of language acquisition, learners' age characteristics, motivation issues, quality of teaching materials, and teacher professional competence. Effective solutions based on modern pedagogical technologies and communicative approaches are proposed.

Key words: philology, children's education, language teaching methodology, linguodidactics, motivation, competence.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashgan jamiyat sharoitida til bilish shaxsning intellektual, madaniy va ijtimoiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, filologiya tillarini bolalik davridan boshlab o‘qitish masalasi zamonaviy ta’lim tizimining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Til nafaqat muloqot vositasi, balki milliy o‘zlikni anglash, tafakkur va madaniyatni shakllantiruvchi muhim omildir.Bolalar ta’limida til o‘qitish jarayoni murakkab va ko‘p qirrali bo‘lib, u pedagogik, psixologik hamda lingvistik omillar uyg‘unligini talab etadi. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, til o‘qitish jarayonida qator muammolar mavjud bo‘lib, ular ta’lim samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ushbu muammolarni aniqlash va ilmiy asoslangan yechimlar ishlab chiqish bugungi kunda dolzarb vazifa hisoblanadi.

Bolalar tilni o‘rganish jarayonida kattalardan tubdan farq qiluvchi psixolingvistik xususiyatlarga ega. Ularning xotira, idrok va tafakkur jarayonlari faol va moslashuvchan bo‘lib, tilni tabiiy muhitda tezroq egallash imkonini beradi. Biroq ushbu imkoniyatlardan to‘g‘ri foydalanilmasa, ta’lim samarasi pasayadi (1, 78).

Ko‘plab holatlarda o‘qitish jarayoni bolalarning yosh xususiyatlariga mos kelmaydigan tarzda tashkil etiladi. Murakkab grammatik qoidalar va nazariy tushunchalar erta bosqichda berilishi bolalarda qiyinchilik tug‘diradi. Natijada til o‘rganishga bo‘lgan qiziqish susayadi va passivlik yuzaga keladi.

Motivatsiya til o‘rganish jarayonining asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Bolalarda til o‘rganishga bo‘lgan ichki motivatsiya yetarli darajada shakllanmasa, ta’lim natijalari kutilgan darajada bo‘lmaydi. Afsuski, amaliyotda ko‘pincha majburiy o‘qitish ustunlik qiladi.O‘yin elementlarining yetishmasligi, darslarning bir xilligi va baholash tizimining faqat natijaga yo‘naltirilganligi bolalarning qiziqishini pasaytiradi. Shu sababli o‘qituvchi dars jarayonini qiziqarli, interfaol va bolaga yo‘naltirilgan tarzda tashkil etishi zarur.

Bolalar uchun mo‘ljallangan filologiya darsliklari va o‘quv qo‘llanmalarining sifati ham muhim muammo hisoblanadi. Ayrim darsliklar zamonaviy pedagogik talablarga javob bermaydi, til materiallari hayotiy vaziyatlar bilan bog‘lanmagan. O‘quv materiallarining vizual va audio vositalar bilan boyitilmasligi bolalarda nutqiy kompetensiyaning to‘liq shakllanishiga to‘sqinlik qiladi. Shu bois darsliklarni qayta ko‘rib chiqish va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan integratsiya qilish zarur (2, 45).

Filologiya tillarini o‘qitishda o‘qituvchi shaxsining roli beqiyosdir. O‘qituvchining metodik, lingvistik va axborot-kommunikatsiya kompetensiyasi ta’lim sifati bilan bevosita bog‘liq. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, multimedia vositalari va onlayn platformalar til o‘qitish jarayonini samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Biroq barcha o‘qituvchilar ushbu imkoniyatlardan to‘liq foydalana olmayapti. Bu esa kasbiy malakani oshirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Aniqlangan muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir: Birinchidan, bolalarning yosh va psixologik xususiyatlariga mos kommunikativ yondashuv asosida o‘qitish tizimini joriy etish lozim. O‘yin texnologiyalari, dramatizatsiya va interfaol mashqlar samaradorlikni oshiradi. Ikkinchidan, o‘quv-metodik majmualarni zamonaviy talablar asosida qayta ishlab chiqish, ularni multimedia materiallari bilan boyitish zarur. Uchinchidan, o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish, doimiy malaka oshirish kurslari va seminarlar tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, filologiya tillarini bolalar ta’limida samarali o‘qitish ko‘plab omillarga bog‘liq bo‘lib, ularning uyg‘unligi ta’lim sifatini belgilaydi. Mazkur maqolada ko‘rib chiqilgan muammolar va taklif etilgan yechimlar bolalar til ta’limini takomillashtirishga xizmat qiladi. Ilmiy asoslangan, zamonaviy va bolaga yo‘naltirilgan yondashuv til o‘rganish jarayonini yanada samarali qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jalolov J. **Chet tillarni o‘qitish metodikasi.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2012. – 256 b.
   Elektron manba: www.ziyonet.uz
2. Safarov Sh. **Lingvodidaktika asoslari.** – Toshkent: Fan, 2018. – 198 b. Elektron manba: www.lex.uz
3. Passov E.I. **Kommunikativnaya metodika obucheniya inostrannym yazykam.** – Moskva: Prosveshcheniye, 2015. – 320 s. Elektron manba: www.elibrary.ru